

Ukeslutt

Arne Jon Isachsen
professor
Handelshøyskolen BI

Ukeslutt Bidragsytere

Elisabeth Holvik, sjeføkonom, Sparebank 1
Arne Jon Isachsen, professor, Handelshøyskolen BI
Erling Røed Larsen, professor, Handelshøyskolen BI
Einar Lie, professor, Universitetet i Oslo
Aksel Mjøs, førsteamanuensis, Norges Handelshøyskole
Helle Stensbak, sjeføkonom, YS

Da de store tapene kom, og finansi-eringen tørket inn over natten, ble resultatet et ras av konkurser i bank og finans, skriver Arne Jon Isachsen. Her protesterer amerikanske aktivister i september 2008, etter den dramatiske konkursen i Lehman Brothers. FOTO: MARY ALTAFFER, AP/NTB SCANPIX

Bankene. Myndighetenes krav om mer egenkapital er til beste både for bankene, for oss kunder og for norsk økonomi

Vi kan unngå ny bankbaksmell

Et solid bankvesen er viktig for et lands økonomi. Bankene må ha nok egenkapital til å kunne ta tap når tidene blir dårlige, uten selv å stå i fare for å gå konkurs. Nå – syv år etter finanskrisen – har man fremdeles ikke kommet i mål her. Bank- og finansvesen stritter imot krav om mer egenkapital, fordi overskuddene da vil gå ned. Er dette en holdbar argumentasjon?

I et intervju nylig i Financial Times, ved Martin Wolf, avisens ledende kommentator på økonomi, blir Ben Bernanke, sentralbanksjef i USA i åtte år frem til februar 2014, spurt om ikke liberaliseringen av finansmarkedene gikk for langt da han satt ved roret. Førte ikke fri fart i finans til et mindre robust finansvesen? Noe alle fikk merke da finanskrisen brøt inn over land og folk høsten 2008, og hvis ettervirkninger verden ennå sliter med. Til dette svarer Bernanke:

Døren på gløtt for selvkritikk

«Jeg tror ikke man kan utelukke at et strammere regulert (repressed) finanssystem ville gitt en bedre avveining mellom sikkerhet og dynamikk.»

«Jeg tror ikke man kan utelukke», er en snedig formulering. Sett at Bernanke i stedet hadde svart:

«Ja, Martin, det har du nok rett i. Et strammere regulert finansvesen ville vi stått oss på; det ville tatt ned sannsynligheten for kriser uten at dynamikken i amerikansk økonomi ville lide under det.»

Da ville man vel uvilkårlig tenkt, og Martin Wolf muligens spurt:

«Hvorfor bidro du da ikke til det, til ønskede reguleringer og innstramninger, i den tiden du selv var i posisjon til å gjøre dette som sjef for den amerikanske sentralbanken?»

Det ville vært et temmelig ubehagelig spørsmål å svare på for Ben Bernanke, som satt i sentralbankens styre i flere år før han ble dens sjef. Således hadde han rikelig anledning til å bidra med innspill og forslag til et bedre regelverk, med siktemål å unngå den type kriser som man fikk.

Gjorde pengesystemet mindre robust

I stedet var Bernanke tidlig på 2000-tallet en ivrig talsmann for det som fikk betegnelsen The Great Moderation – nemlig tanken om at de gode og stabile tidene fra midten av 1980-tallet og to tiår fremover hadde sitt opphav i sentralbankens evne til og talent for god styring, ved å legge sterk vekt på lav og stabil inflasjon. Men dette skjedde altså til forkleinelse for robustheten i penge- og finanssystemet som sådan.

Ettertanker, slik Ben Bernanke her deler med Martin Wolf, og dermed med leserne av Financial Times, er verdifullt. Etterpå-klokskap, som jeg kan bli beskyldt for ved linjene over – hvorfor foretok man seg ikke noe som ville spart oss for krisen? – har sjelden noe for seg.

Da krisen først var over oss, var det

enda godt at Ben Bernanke satt i sjefsstolen i den amerikanske sentralbanken, minner Martin Wolf sine lesere om. Innsikten som Bernanke hadde om Den store depresjonen i USA på 1930-tallet, gjennom egen forskning over mange år, var særdeles verdifull ved håndteringen av krisen vi fikk da investeringsbanken Lehman Brothers gikk over ende den 15. september 2008.

Alan Greenspan, forgjengeren til Bernanke, nages nok fortsatt av finanskrisen og av sin egen rolle i denne. Han hadde klokkertro på at banker av egeninteresse ville beskytte sine eiere og sin egenkapital på en god måte. Det tilsa nok egenkapital til å motstå betydelige tap. Derfor var det helt sjokkerende for Greenspan å måtte erkjenne at så ikke var tilfellet.

Bankene tok mer risiko enn de tålte

Bankene tok mer risiko enn mange av dem tålte. Ved å pine ned egenkapitalandelen og å basere veksten i utlån på innlånte penger, gikk aksjekursen i været så lenge tapene var små. Da de ikke var det lenger – da de store tapene kom, og finansieringen tørket inn over natten – ble resultatet et ras av konkurser i bank og finans. Hvilket førte til den kraftigste nedgangsturen i amerikansk økonomi siden krisen på 1930-tallet.

I en artikkel i Financial Times den 18. august i år går Alan Greenspan, som nå er nærmere 90 enn 80 år, i bresjen for å heve

kravet til egenkapital i bankene. Bedre sent enn aldri. Motviljen bankene selv har mot en dobling eller mer av egenkapitalen – nemlig at da vil bankenes utlån og inntekter lide, holder ikke, sier Greenspan. Historien viser at en gradvis økning av egenkapitalen vil gå sammen med en noe høyere rentemargin og noe større inntekter for bankene. Hvilket vil sikre eierne av bankene en rimelig avkastning.

Mer solide banker vil i neste omgang redusere behovet for de detaljerte og kostnadskrevede reguleringene som bankene nå lever under. Dermed vil de kunne konsentrere seg mer om sin primære oppgave, fremholder Greenspan, nemlig bidra til (...) å kanalisere sparingen i landet til finansieringen av de potensielt mest produktive investeringene.

Kapitalkravene til bankene i vår egen andedam er nå noe høyere enn i de største bankene i andre nordiske land. At egenkapital er noe dyrere for bankene enn fremmedkapital, kan ikke være avgjørende for myndighetene når kravene til egenkapital skal fastsettes, fremholder Morten Baltzersen, sjefen for Finanstilsynet. Hans vurdering, som står på trykk i Dagens Næringsliv den 4. november, avsluttes slik:

«Over tid er norsk økonomi og det finansielle systemet best tjent med en solid norsk banknæring, og i det lange løp er god soliditet ingen konkurranseulempe.»

At Alan Greenspan ville nikket samtykkende til dette, er jeg rimelig sikker på.